

Z

Zvono s reljefima sv. Pavla i Lovre zvonoljevara V. Kocha iz kapele Presvetoga Trojstva u Majkovcu, 1877., Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

Zagrebački električni tramvaj (ZET), poduzeće za prijevoz putnika tramvajima, autobusima, uspinjačom i specijalnim vozilima na području Grada Zagreba i dijela Zagrebačke županije, utemeljeno 1909. u Zagrebu. Od 2007. podružnica je Zagrebačkoga holdinga, trgovačkoga poduzeća u vlasništvu Grada Zagreba.

Javni gradski prijevoz u Zagrebu se isprva odvijao fijakerima (→ zaprežna vozila) i → omnibusima. Tramvajski promet uveden je 1891., kada su tramvajska kola vukli konji. Godine 1909. utemeljeno je poduzeće Zagrebački električni tramvaj (ZET) koje je dobilo pravo izvedbe i pogona elektrificiranoga tramvaja, a 1910. električni je tramvaj pušten u promet (→ tramvaj). Poduzeće je s belgijskim društvom Compagnie Mutuelle de Tramways sklopio pogodbu za obavljanje radova na elektrifikaciji te je poslovanje električnoga tramvaja isprva posve ovisilo o belgijskom kapitalu. Tijekom I. svj. rata oslobodilo se upliva stranoga kapitala dospjevši pod nadzor zagrebačke Gradske štedionice.

Od 1929. u sastavu ZET-a je Zagrebačka uspinjača (puštena u pogon 1890), koja prometuje Tomićevom ulicom između Donjega i Gornjega grada. (→ uspinjača)

Autobusni promet u Zagrebu uspostavljen je 1927., a organiziralo ga je poduzeće Autobus-promet. Godine 1930. koncesija za autobusni prijevoz dodijeljena je privatnomu poduzeću V. i M. Barešić i Co.

i Autobrzovoz k. d. Od toga poduzeća autobusni je prijevoz 1931. preuzeo ZET, unutar kojega se u početku vodio kao zasebno poduzeće Gradski autobusni promet.

Grad Zagreb povjerio je ZET-u gradnju (financiranje i organizaciju radova) Žičare Sljeme koja je puštena u promet 1963., a zatvorena je 2007. Prometovala je od Zagreba na vrh Medvednice (Bliznec–Sljeme). Danas, do izgradnje nove žičare, na toj relaciji voze autobusi. (→ žičara)

U godini ukidanja (1979) pod ZET-ovom se upravom nakratko našla i samoborska uskotračna željeznica Samoborček.

Potkraj 1970-ih te 1980-ih grad i prigradska naselja su rasli; širila se mreža autobusnih linija, ZET je preuzeo manja prijevoznička poduzeća (Saobraćaj iz Velike Gorice, 1977; Samobortrans, 1983), a 1979. tramvajska pruga prešla je Savu (Držičeva avenija–Most mladosti–Sopot).

Godine 1990. vlasnik ZET-a postao je Grad Zagreb koji je preuzeo obvezu financiranja obnove i razvoja sustava javnoga gradskog prijevoza putnika i sufinanciranje troškova prijevoza radi popularizacije korištenja javnoga gradskoga prijevoza. U sastav Zagrebačkoga holdinga poduzeće je ušlo 2007.

Osim prometovanja, djelatnost ZET-a obuhvaćala je i proizvodnju tramvaja. Razvoj te djelatnosti po-

